

Novi centar MI5 za špijunske »češljanje« Interneta

LONDON, 1. svibnja (Od Vjesnikova dopisnika) – Britanska služba sigurnosti MI5 uskoro dobiva novi centar za nadzor kriminala koji svoje operacije dogovara putem Interneta. Iz novog centra hvatat će se i dešifrirati kodirane poruke na Internetu, te čitati kodirani e-mailovi. Od kompanija koje pružaju doseg na Internet, MI5 traži da instaliraju posebne kablove, pomoću kojih će moći izravno skidati sumnjivi materijal.

MI5 već sada može prisluškivati telefonske linije koje povezuju kompjutere, ali mogućnost izravnog skidanja materijala ubrzat će mu i olakšati posao. Novi centar za nadzor Interneta stajat će 25 milijuna funti, a bit će poznat kao GTAC, što je kratica za Government technical assistance centre (vladina centar za tehničku potporu). Nagada se da bi mogao biti lociran u sjedištu MI5 u Londonu.

Kao i kod ostalih oblika tajnog nadziranja i za ovaj najnoviji MI5 mora zahtijevati se dobiti odobrenje ministarstva unutarnjih poslova da smije čitati tuđe poruke na Internetu. Grupe za zaštitu građanskih prava i pojedini zastupnici ipak izražavaju zabrinutost. »Dolazak špijunskog centra znači da je Veliki Brat napokon stigao«, smatra tako britanski liberalni zastupnik Norman Baker. On drži da je »ravnoteža između države i pojedince privatnosti narušena u korist države«.

Dužnosnici u britanskom ministarstvu unutarnjih poslova ističu međutim da je novi špijunski centar potreban, jer da sve više terorista i međunarodnih kriminalaca koristi danas mobitele i Internet za međusobno komuniciranje. Zapadne obavještajne službe općenito suočene su s problemom da sve

više bandi dogovara svoje nelegalne aktivnosti, od krijumčarenja droge, do prostitucije, putem šifriranih poruka na internetu. Novi britanski špijunski centar bavit će se, među ostalim, razbijanjem takvih šifri. Ovog ljeta stupit će u Britaniji na snagu i nova, sporna pravila, prema kojima će policija od pojedinaca i organizacija moći tražiti da joj predaju »ključeve« za dekodiranje šifriranih poruka koje šalju putem interneta.

Bivši britanski ministar obrane, Tom King, koji predsjedava parlamentarnim odborom za sigurnost i obavještajna pitanja, priznao je u razgovoru za BBC kako najava o prisluškivanju Interneta otvara prostor za zabrinutost. On je apelirao na vladu da osigura zaštitu prava na privatnost. Dodao je međutim da u trenutku kada postoji nova tehnologija, »ne možemo imati situaciju gdje terorističke grupe i ozbiljne kriminalne bande mogu imati doseg na komunikacije koje su nedodirljive i postupno sigurne«. Glasnogovornik britanskog ministarstva unutarnjih poslova odbio je optužbe da će doći do »masovnog njuškanja« po osobnim porukama na Internetu. Naglasio je da da će se morati ishoditi dozvola za svako hvatanje poruka.

Vijest da britanska vlada namjerava potrošiti 25 milijuna funti na centar za praćenje elektronskih komunikacija, najavljuje novu eru digitalne špijunaže. U Sjedinjenim Državama, američka vlada već troši milijarde dolara na golemu operaciju u kojoj njene elektronski špijuni pročešljavaju milijune informacija i poruka koje danomice prođu kroz Internet u cijelom svijetu.

JASNA ZANIĆ NARDINI

Taoci filipinskih pobunjenika bolesni i gladni

ZAMBOANGA, 1. svibnja - Strani turisti i Malezijci koje su prije tjedan dana oteli islamistički pobunjenici na jugu Filipina, ne osjećaju se dobro, a jedna se žena onesvjestila, rekao je glasnogovornik skupine Abu Sayyaf u ponedjeljak. »Jedna se Južnoafrikanka u ponedjeljak jutro onesvjestila. Možda je iscrpljena i izgladnjela«, rekao je Abu Issa, glasnogovornik Abu Sayyafa. Među taocima se nalazi devet Malezijaca, troje Nijemaca, dvoje Francuza, dvoje Finaca, dvoje Filipinaca, dvoje Južnoafrikanaca i jedna Libanonka. »Taoci su u lošem stanju, bolesni su i gladni«, dodao je glasnogovornik.

Pripadnici islamističke skupine Abu Sayyaf oteli su na Uskrs 21 osobu, većinom turiste, iz odmarališta na otoku Sipadan i odveli ih brodom do otoka Jolo. U subotu je taoce vidjela jedna filipinska novinarka i rekla da su svi izgladnjeli, iscrpljeni i dehidrirani. Planirano je da taoce posjeti liječnica i done ih nam hranu i lijekove. U slijedećih nekoliko dana francuski, njemački i finski diplomati trebaju otputovati na filipinski otok Mindanao, odakle će pokušati pronaći način da se taocima koje otmičari drže na susjednom otoku Jolo, pošalje pomoć, objavili su diplomatski izvori u Parizu. (AFP/Hina)

Pregovori u Eilat, uvod u palestinsku državu?

EILAT/JERUZALEM, 1. svibnja - Palestinski i izraelski pregovarači u ponedjeljak jutro nastavili su u nedjelju započete pregovore u crvenomorskom odmaralištu Eilat, u pokušaju da postignu mirovni sporazum. U novome krugu pregovora, što ga je na samome početku, u nedjelju, zasjenio pokušaj podizanja izraelskoga divljeg naselja na Zapadnoj obali, izraelsko izaslanstvo vodi

Oded Eran, a palestinsko Yasser Abed Rabbo. »Ishod pregovora bit će palestinska država«, izjavio je za Reuters Eran, a Rabbo je na njegovu izjavu kazao: »Ako on (Eran) kaže tako, to je dobro.« U međuvremenu, izraelska vojska u noći s nedjelje na ponedjeljak evakuirala je židovske doseljenike koji su se smjestili na jednome brdu na Zapadnoj obali. (AFP/Reuters/Hina)

Clinton bi, da mu ustav dopušta kanidaturu, pobijedio na izborima

WASHINGTON, 1. svibnja - Kad bi američki ustav to dopuštao, predsjednik Sjedinjenih DRžava od siječnja slijedeće godine zvao bi se ponovo Bill Clinton. Ispitivanje mišljenja birača koje je provelo nekoliko neovisnih agencija, pokazalo je da bi 60 posto demokrata glasovalo za Clintona, a samo 34 posto za Ala Gorea, dok bi među glasačima drugih stranaka ili nepredjeljenim biračima Clinton dobio 43 posto a Gore 39 posto glasova.

Prema podacima objavljenima u ponedjeljak, u nadmetanju s republikanskim kandidatom Georgeom Bushom Clinton bi bio gotovo poravnat. Američki ustav 22. amandmanom dopušta

samo dva predsjednička mandata, pa se Clinton, koji je u Bijeloj kući od 1992. više ne može kandidirati.

Koliko se mijenja raspoloženje javnosti potvrđuje podatak da je u ožujku prošle godine, u vrijeme afere Lewinsky, 74 posto Amerikanaca izražavalo želju da Clinton što prije napusti predsjedničku dužnost. Raspoloženje javnosti na svoj je način izrazio i poznati voditelj i komičar Jay Leno. U subotu, na večeri kluba novinara akreditiranih u Bijeloj kući, rekao je Clintonu da duboko žali zbog njegova odlaska. »Zahvaljujući Vama, kupio sam i kuću i auto«, dodao je kroz smijeh. (Hina)

Mugabeu posebne ovlasti?

HARARE, 1. svibnja - Zimbabveanski sindikati poručili su radnicima da ostanu kod kuće na Praznik rada i pozvali su na okončanje političkog nasilja u zemlji. Zimbabveanski kongres sindikata (ZCTU), koji kritizira politiku predsjednika Roberta Mugabea, pozvao je radnike da ostanu kod kuće, da »dobro razmisle i da se mole za mir, socijalni napredak i trajno rješenje sadašnjih problema«.

ZCTU je proćpio da je otkazao skupove zbog porasta nasilja i nedovoljnih jamstava da će policija osiguravati skupove. »Tražimo okončanje svih oblika političkog nasilja«, kaže se u poruci ZCTU-a. Međutim, glas-

nogovornik Mugabea, George Charamba najavio je u nedjelju da će predsjednik preuzeti posebne ovlasti u idućih 10 dana kako bi ozakonio preraspodjelu silom stečene bjelačke zemlje među crncima bezzemljašima.

Charamba je rekao da će posebne predsjedničke ovlasti biti na snazi šest mjeseci i da su one bitne u odsutnosti parlamenta, koji je raspustio prošlog mjeseca prije parlamentarnih izbora. Australija je savjetovala u ponedjeljak svojim građanima da ne putuju u Zimbabve zbog pogoršanja situacije u toj zemlji gdje se razbuktao političko nasilje. (Reuters/Hina)

CDU traži da euro bude tema na summitu EU-a

BERLIN, 1. svibnja - Više njemačkih oporbenih političara iz stranke CDU zatražilo je u nedjelju u izjavama za njemačke medije da oslabljeni euro bude glavna tema sastanka na vrhu država Europske unije u lipnju ove godine. Bavarski ministar financija Kurt Faltthauser slabost eura koristi kao dokaz za nesposobnost u reformama zemalja članica EU-a, a šef CDU-a u sje-

vernoj Rajni Jürgen Rudgers upozorio je na opasnost inflacije ukoliko europski političari ne vrate povjerenje u zajedničku valutu. Njemački kancelar Gerhard Schröder kao i ministar financija Eichel međutim ne vide razloga za zabrinutost zbog pada vrijednosti eura, jer svi pokazatelji govore o gospodarskom rastu u Njemačkoj i Europi. (Hina)

Antikapitalistički prosvjedi u Londonu

Demonstracije u Londonu počele su mirno ali je jedna grupa ipak krenula na McDonalds Foto: AP

LONDON, 1. svibnja (Od Vjesnikove dopisnice) - Prvi svibnja obilježen je u Londonu antikapitalističkim demonstracijama. Nekoliko tisuća anarhista, boraca za zaštitu okoliša i kritičara zapadnog poretka okupilo se u ponedjeljak na trgu pred britanskim parlamentom u Londonu u demonstracijama protiv razvijenog kapitalizma. Jedan od oblika njihova protesta

bilo je »gerilsko vrtlarjenje«, odnosno sadenje biljaka na javnim površinama, u pokušaju da se, makar na kratko, gradska područja vrate natrag prirodi.

S obzirom da je u vrijeme lanskijh protukapitalističko-anarhističkih demonstracija u Cityju pričinjeno dva milijuna funti štete, policija ovaj put nije ništa prepustila slučaju. Pet tisu-

Na moskovskim su ulicama tisuće pristaša Komunističke partije slavile Praznik rada, noseći zastave s nekadašnjim komunističkim simbolima Foto: Reuters

ća policajaca dežuralo je tako na londonskim ulicama, a još 9000 čekalo je u pripravi za slučaj da mirna manifestacija preraste u nasilnu.

Jedan od organizatora na svom je websiteu savjetovao sudionicima da pale zastave, onemoguću policijske kamere, sprječue normalno odvijanje prometa, skinu se do gola, crtaju grafitite i okupiraju zgrade. Demonstracije

su počele mirno, ali je kasnije jedna grupa maskiranih demonstranata upala u jedan restoran McDonalds, razbijajući prozore. Pritisak demonstranata ispred Parlamenta je onemogućio normalno odvijanje prometa. Bilo je to u skladu s jednim od anti-prometnih slogana ovih demonstracija, koji glasi: »Ponovo osvojiti ulice«. (Jasna Zanić Mardini)

Papa na proslavi 1. svibnja apelirao za pomoć siromašnima

» Papinom pozivu na oprost dugova siromašnima, prva se odazvala talijanska Biskupska konferencija koja je odlučila otplatiti dug dviju afričkih zemalja Gvineje i Zambije, Italiji

RIM, 1. svibnja - Talijanski sindikalisti su se ove, svete godine odlučili udružiti s Crkvom u zajedničkoj proslavi jubilarnog 1. svibnja tako da je umjesto tradicionalnog Trga S. Giovanni, izabran ogromni park Tor Vergata s više od 1500 četvornih metara. Prisutni su bili radnici svih kategorija, od nekvalificiranih do vrhunskih intelektualaca iz više od 45 zemalja svijeta. U prvim redovima sjedili su viđeni političari Italije a među njima i Giuliano Amato, novi talijanski premijer. U ponedjeljak, u parku Tor Vergata,

Papa se obratio svim radnicima svijeta. Podijelio je sa njima sve nesigurnosti današnjice, kao i strahove od sutrašnjice: »Ovaj Jubilej nam daje jedinstvenu priliku da otvorimo oči pred siromaštvom ne samo pojedina- ca već cijelih nacija«, obratio se Papa bogatim zemljama svijeta. »U interesu svih je da pomognemo siromašnim zemljama u otplati njihovih dugova, bilo smanjenjem iznosa ili potpunim brisanjem. U ovoj jubilarnoj godini radnika cijelog svijeta, trebamo dati sve od sebe u prevladavanju ogrom-

nih ekonomskih i socijalnih razlika u svijetu. Krajnje je vrijeme da se napokon utvrdi prava hijerarhija vrijednosti, »stavljajući na prvo mjesto dostojanstvo žene i muškarca koji radi«.

»Suosjećam vašu patnju i s vama sam koji ste bez posla, na ulici, s vama koji imate male plaće i jedva uspijevate preživjeti«. Papa se osvrnuo i na iskorištavanje jeftine maloljetničke radne snage, zadnje ostatke ropških odnosa na ulasku u treći milenij. Ne smije se ubijati dostojanstvo radnika. »Prvo čovjek, pa onda rad, prvo rad,

pa onda kapital, prvo zajednička dobra, a onda privatna dobra. Čovjek vrijedi po onomu što jest, a ne po onomu što ima«, poruka je Ivana Pavla II.

Papinom pozivu na oprost dugova siromašnima, prva se primjerom odazvala talijanska Biskupska konferencija koja je odlučila otplatiti dug dviju afričkih zemalja Italiji, Gvineje i Zambije. Nakon održanog govora, Papa je pozdravio sve prisutne, zahvalio se organizatorima i napustio Tor Vergatu u helikopteru koji ga je doveo.

Sunčani rimski dan je doprinio svečanosti slavljeničkoj atmosferi. Više od 200.000 vjernika i radnika sa svih strana svijeta je prisustvovalo govoru Pape. Za osiguranje tako velikog prostora policija i karabinjeri su angažirali 3360 ljudi. »Papa je prisustvovao koncertu »Sante Cecilije«, kojim je dirigirao Myung-Whun Chung, a poznatu »Ave Mariju« pjevao je Andrea Bocelli čiji je otac preminuo noć prije. Na kraju koncerta, poznata izraelska pjevačica Noa uz pratnju orkestra otpjevala je melodiju iz Benignijeva filma »Život je lijep«.

Nakon 17 sati počeo je veliki rock koncert u kojemu su sudjelovali Lou Reed, Annie Lenox, Alanis Morissette, Giorgia, Carmen Consoli, Irene Grandi. Rock koncert je zatvorio Carl Anderson s fragmentima iz mjuzikla »Jesus Christ Superstar«. Vjerovali ili ne, ali bilo je onih koji su odbili poziv na rimski mega koncert. Poznati talijanski pjevač Luciano Ligabue je drugi put po redu odbio sudjelovanje, dodajući da su se neki njegovi prijatelji bunili što je »Vatikan osvojio i posljednju laličku manifestaciju«. Prvi put je odbio sudjelovanje na koncertu u Bologni s Dylanom i ostalim zvijezdama. Njegovo nesudjelovanje nije ni u kom pogledu umanjilo snagu doživljaja ovog jedinstvenog miksa religije i rocka na zelenim površinama Tor Vergate.

Ivan Pavao II. u svom papamobilu dolazi na trg Tor Vergata kako bi sudjelovao u proslavi 1. svibnja Foto: Reuters

SANJA MIHALJINAC

Euro pred tjednom »najvećih kušnjik«

PARIZ, 1. svibnja - Pokušaj Središnje europske banke (BCE) iz Frankfurta da zaustavi pad vanjskoga tečaja eura podizanjem kamatne stope prošlog četvrtka (sa 3,5 na 3,75 posto) nije uspio, pa neki pariški financijski analitičari proriču da bi jedinstvena valuta 11 zemalja EU-a ovoga tjedna mogla biti suočena s »najvećim kušnjama« od svojega lansiranja 1. siječnja 1999. Uoči prvostorbanjskoga produljenog vikenda, u petak, tečaj eura pao je na svoju novu donju »povjesnu razinu« od 0,9031 dolara (za jedan euro). Otvaranjem burzi ovoga utorka, kažu ti analitičari, burzovni će ulagači vjerojatno testirati izdržljivost eura tako da će ga pokušati povući ispod psihološke granice od 0,90 dolara.

Na jeziku financijskih burzi, na kojima se inače barata brojkama i s više od četiri decimala, sve okrugle brojke rado se pretvaraju u takve »psihološke granice«. Od uvođenja prije 16 mjeseci euro je već izbio prema dolaru više od 20 posto svoje startne vrijednosti. Psihološka granica od »minus 20 posto« bila je probijena uoči uskršnjih blagdana, a do prošloga petka euro je izgubio još nešto više od dva posto vanjske vrijednosti izvan »Eurolanda«. Vijeće guvernera BCE reagiralo je samo blagim povećanjem kamatne stope za 0,25 posto, ali sada se oko pada tečaja ispod nove psihološke granice od

0,90 dolara počelo špekulirati i o mogućnosti da bi Središnja europska banka mogla pribjeći i monetarnoj intervenciji. U predigri predstojećega »važnog tjedna« za euro na burzama zabilježene su i najmanje aluzije o mogućim koracima monetarnih vlasti eura, te kada ili kako bi ih one mogle poduzeti.

U Parizu, gdje je s priličnom skepsom bila dočekana odluka BCE o povećanju kamatne stope, pozornost je tiska privukla izjava Norberta Waltera, šefa ekonomsko-analitičke službe Deutsche Banke. On je predložio da europske središnje banke interveniraju radi obrane tečaja svojim dolarskim rezervama. Prema pisanju *Le Figaroa*, Norbert Walter te rezerve procjenjuje na oko 35 milijardi dolara. U njemačkom je tisku inače najnoviji pad tečaja eura bio prošloga tjedna popraćen s relativno najviše upitnika nad zamjenom »tako slabim eurom« tradicionalno jake njemačke marke od 1. siječnja 2002.

Na drugu značajnu njemačku izjavu upozorio je pariški *Le Monde*. Predsjednik Bundesbanke Ernst Welteke izjavio je prošloga četvrtka da bi daljnji pad eura, ispod tečaja od 0,90 dolara, bio »gotovo nezamisliv«. Je li to granica na kojoj je BCE odlučila da će odlučnije reagirati? - pita se *Le Monde*. U svakom slučaju za takvu inter-

venciju za obranu eura BCE bi trebala pribaviti prethodnu suglasnost nacionalnih središnjih banaka, a možda bi ona bila koordinirana u skupini G-7, odnosno u suradnju SAD i Japana.

Sadašnji pad tečaja eura izaziva prilično proturječne komentare europskih ekonomskih analitičara, koji su se čak i podijelili oko njegovih dobrih i loših učinaka. Po jednim je najbitnije što su uvođenjem eura osigurani fiksni pariteti 11 nacionalnih valuta, odnosno da bez obzira na njegov vanjski tečaj euro i dalje »vrijedi isto« na tržištima 11 zemalja zone eura. Zemlje »Eurolanda« ostvaruju međusobno oko 50 posto svojega izvoza.

Glavna je korist od slabijeg eura u povećanju kompetitivnosti izvoza 11 zemalja »Eurolanda« na treća tržišta, osobito u SAD i u Aziju. Nizozemski se izvoz u SAD u 12 mjeseci povećao čak za 48 posto, a u prvim mjesecima ove godine u očitome su bili rastu i industrijski izvozi iz Njemačke, Francuske i Italije. Međutim, kako ističu drugi, uporniji daljnji pad tečaja eura mogao bi ugroziti povjerenje u novi jedinstveni europski novac i unutar zemalja njegove zone. To bi moglo probuditi ili obnoviti politička kolebanja oko konačne zamjene 11 nacionalnih valuta jedinstvenim eurom, kako je to već odlučeno, od početka 2002.

MIRKO BOLFEK

Oslobođen disident »Pekiškog proljeća«

PEKING, 1. svibnja - Vlasti su sedam godina prije isteka kazne oslobođile disidenta »Pekiškog proljeća« iz 1989., što se podudara s raspravom američkih parlamentarca o normalizaciji trgovinskih veza između SAD i Kine, objavila je u nedjelju organizacija za zaštitu ljudskih prava. Chen Liantao (36) oslobođen je u subotu, sedam godina prije završetka izdržavanja 18-godišnje kazne koja mu je određena zbog »proturevolucionarnih zločina«, naglašava Informativni centar za ljudska prava i demokraciju u Hongkongu.

»Kina je često smatrala političke zatvorenike taocima koji mogu biti oslobođeni u kritičnim trenucima i tako biti iskorišteni za neke ciljeve. To nikako ne znači da Kina stvarno želi ostvariti napredak u pogledu ljudskih prava«, dodaje ta organizacija. Chen je bio uhićen i osuđen nakon govora održanoga na ulici u Qingdaou dva dana nakon što je vojska ugušila studentski pokret 4. lipnja na trgu Tiananmen. On je doktor znanosti i oženio se samo nekoliko mjeseci prije uhićenja. Nakon što je oslobođen, odbio je dati izjavu za tisk.

Nakon represija »Pekiškog proljeća« više od 15.000 Kineza završilo je u zatvoru ili su poslani u radne logore, a dosad je oslobođeno njih 13.000, naglašava centar. (AFP/Hina)